

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

VI. De furto, rapina, & vsuris, quibus damnum bonis fortunæ infertur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

DVBIVM VI.

Defurto, rapina, & usura, quibus damnum bonis fortuna inferitur.

S. Thom. 2. 2. q. 66. a. 2. 9.

106 **D**E usura actum est superius quæst. 7. dub. 3. occasione mutui, in quo reperitur.

Quoad furtum, & rapinam attinet. Quæritur I. Quid & quotuplex sit furtum, & quomodo à rapina differat. Respondeo. Furtum est acceptio rei alienæ iniusta (seu Domino rationabiliter inuito facta) & occulta. Id pro diuersitate materialium obiectorum, diuersa nomina sortitur. Ablatio enim rei communis dicitur *peculatus*: abductio pecudis ex disperso grege, *abigatus*; liberi hominis tanquam ferui abductio *Plagiatum*, siue *plagium*.

Rapina est acceptio rei alienæ iniusta & violenta; peccatum à furto specie distinctum; eoque grauius furto, quo grauior accidit vis, quam dolus. Vtrumque est peccatum mortale; quando res aliena in notabili quantitate, Domino rationabiliter inuito accipitur; præterquam quod rapina ex ipsa etiam violentia grauem culpam habere potest. Iam vero præter ea, quæ de furto, in materia de bello disp. 2. q. 6. dub. 3. & de restitutione q. 6. dub. 9. dicta sunt, quædam alia hic quærentur, quæ explicatione egent.

107 Quæritur igitur II. Quæ sit notabilis quantitas furti mortalis.

ASSERTIO I. Notabilis quantitas æstimanda est, non tam ex actuali Domini æstimatione, nec tam ex opulencia, vel tenuitate, siue ex rei copia vel inopia; quam ex damno, quod Domino inferitur, ac ipso per se rei ablatae pretio & iusta æstimatione: ita vt ea notabilis sit quantitas, qua Domino notabile damnum datur; siue propter ipsam magnitudinem ablatae rei secundum se spectatae; siue per accidens, & ob euentum seu damnū consequens. Ita ex communi docent Aragonius, Bannes hic q. 66. a. 6. Bartholomæus Medina 1. 2. q. 86. a. 2. Valentia q. 10. pun. 5. Rebellus lib. 3. de iustitia q. 15. sect. 2. & 3. Azortom. 3. lib. 5. cap. 13. q. 1. & 2. Lessius lib. 2. cap. 12. dub. 6. ex communi. Ratio est. Quia alias sæpe mortale foret, etiam pennam alteri furari: è contra subinde mortale non esset, centum etiam coronatos Principi auferre.

108 Cum hoc tamen non pugnat, quo minus in quantitate, seu pretio rei taxando, etiam haberi debeat respectus ad conditionem locorum & temporum; à quibus & pecuniarum, & mercium pretium ac valor plurimum dependet; ita vt proinde minor quæpiam summa pecuniæ, si exacta fiat taxatio, sufficiat ad mortale in Hispaniâ v. g. Galliâ, Germaniâ, &c. quam in Indijs; in quibus longè maior est auri & argenti copia. Idem de alijs rebus dicendum. vt rectè Rebellus, & Azor.

109 **A**SSERTIO II. Quantitas notabilis furti alia est absoluta, quæ in ordine ad quamlibet personam constituit peccatum mortale; alia respectiua, quæ ex conditionibus personæ & circumstantiarum designanda est. Ita citati ex communi; & sa-

tis colligitur ex dictis. Ac merito Aragonius falsam & periculosam vocat eam quorundam sententiam, qui dicunt, nec centum quidem aureorum quantitatem in furto, ex natura rei, esse materiam peccati mortalis.

110 Illud non improbabile est, quod docent Ioannes Medina Cod. de restitutione, quæst. 10. Petrus Nauarrus lib. 3. cap. 1. num. 35. non posse vniuersim determinari, quæ quantitas sit notabilis; sed hanc statuendam arbitrio prudentum, pro variâ personarum & locorum conditione; ita vt v. g. respectu prædiuitum summa notabilis sit, aureus, siue ducatus; respectu mediocriter diuitum, florenus; respectu mechanicorum, medius florenus; respectu pauperis, quarta, vel etiam octaua pars floreni, vt declarat Lessius. Sed contrarium est probabilius, vt magis patebit inferius.

111 **A**SSERTIO III. Quam determinatè sit notabilis illa quantitas, absolute & secundum se, in omnibus personis sufficiens, & seclusa peculiari indigentia, necessitate, damno vel incommodo, requisita ad mortale peccatum furti, valde intertium est. Declaratur. Sotus enim lib. 5. de Iustitia quæst. 3. art. 3. ad 3. Syluester V. *Furtum*, quæst. 2. & Angelus eodem Verbo §. 34. videntur requirere vnum, vel duos aureos, siue ducatos; in quam sententiam propendit etiam Aragonius, & Bannes hic. E contra Nauarrus Manual. cap. 1. num. 3. Couarruias lib. 1. variarum cap. 3. à n. 12. Corduba. in summa quæst. 109. aiunt, sufficere vnum alterumue bazium. Et neutra sententia valde probabilis videtur; hæc quia nimis rigida; illa quia nimis laxa est.

112 In medio sunt isti: Petrus Nauarrus lib. 3. de restitut. cap. 1. num. 136. statuit octo, vel decem bazios, Valentia loc. cit. tres aut quatuor bazios; Bartholomæus Medina, Lessius & Rebellus, duos regales, seu dimidium florenum; Toletus sub diuisione vnum regalem, vel duos constituit. Cum quibus non est magnopere litigandum: cum præsertim in particulari furti malitia ex omnibus circumstantijs diiudicanda sit; & valor ac copia pecuniæ, vt & aliarum rerum, in omnibus locis non idem sit: quin etiam iisdem in locis vario tempore variari solet: sicut passim minor hoc tempore est valor pecuniæ in ordine ad merces, quam olim; vt proinde nec eadem iam pecuniæ quantitas, quæ olim, sufficiat ad mortale, vt rectè Rebellus.

113 **A**SSERTIO IV. Notabilis quantitas respectiua, tum ex damno, seu incommodo per accidens subsequente; tum ex personarum, ac ipsius materiæ ablatae, alijsque circumstantijs est diiudicanda; etsi diuersa ratione. Colligitur ex citatis pro prima & tertia assertione. Et declaratur. Notabilis enim quantitas furti duo includit: primo ipsam magnitudinem & quantitatem rei ablatae, qua damnum alteri datum fuerit; secundo rationale inuoluntarium, etiam quoad ipsam rei acceptæ substantiam, in eo, qui damnum passus est.

114 Iam ex priori capite, ad æstimandam notabilem, quantitatem furti respectiuam, spectat consideratio damni; eatenus enim furtum parum vel multum aduersatur iustitiæ, quatenus eo magnum, vel par-

uum damnū datū; siue per se, siue per accidens, vt etiam assertione 1. dictū. Vnde in ipsis etiam personis, quibus damnū est datum, quoad hoc, omnibus alijs circumstantijs sepositis, ex solum spectari debent, ex quibus fit, vt illæ per accidens maius aliquod damnū, siue incommodum sentiant, quam alterius conditionis personæ. Quales quidem circumstantiæ sunt, magna & specialis quædam indigentia, siue necessitas, aut etiam vsus rei ablata. Ob quam causam erit peccatum mortale, pauperi auferre aliquot solum cruciferos, imo etiam aliquot nummos; quibus ille se vno die vtunq̄ sustentasset, non habens iam vnde viuat, vt recte Toletus lib. 1. cap. 16. Valentia, & alij citati.

Sicut etiam artificia aut mercenario suum auferre instrumentū, quo victum acquirere solebat, aut etiā quæstū facere, & sine quo id iam facere non potest, vt habet communis & certa sententia, apud citatos; esto interim, vt putat Lessius n. 14. Rebellus n. 13. hæc non sint sufficiens materia & causa excommunicationis, etiam si damnū non restituatur, iuxta Concil. Tridentinum sess. 25. cap. 3. de reformat. In quem sensum etiam Nauarrus cap. 17. n. 3. Aragonius hic & Sa V. *Furtum* aiunt, excommunicationem latam ob furtum, intelligi tantum, si sit ex se mortale, rei videlicet per se notabilis; non autem si per accidens graue damnū sequatur; etsi contrarium non improbabiler dicant. Syluester & Sotus.

Ex alio vero capite, variæ aliæ circumstantiæ personarū, & rerū ipsiusque etiam acceptionis attendendæ sunt. Et primò quidem in personis damnū passis, hæc ratione etiam spectari poterit egestas, vel opulencia, seu potius liberalitas & parsimonia. In quem sensum accipi potest, quod dixit Aragonius, in diuitibus inuitis, etiam si reges sint, duorū, & trium, & etiam vnus aurei quantitatem esse sufficientem materiam, ex natura rei, ad peccatum mortale furti in communibus autem personis, quatuor vel quinque regalium: in pauperibus vero vnus, vel duorum. Sed non placet absoluta hæc, inter diuites & pauperes, discriminatio; fieri enim potest, vt in æquali summa diues æquè inuitus sit, atque etiam iuxta suum statum non minus indigeat magnis opibus, ac pauper paruis, vt etiam assertione 3. dictum.

Ex alijs ergo circumstantijs faciendum iudicium de animo possidentis; vt si diues, aduertens tales surreptiones, non curet, sed palàm toleret & permittat; alioquin supposito inuoluntario, seclusoque speciali incommodo, de quo supra, inter pauperem & diuitem, per se nullam esse differentiam, verius est.

Secundò ex hoc capite in personis ipsis spectanda est mutua habitudo & beneuolencia; an scilicet valdè coniunctæ; an ei, qui auferit, ampla alioquin in negotijs gerendis, ab eo, cui nocetur, potestas commissa; tunc enim ille, qui in oculo patitur, non ita semper rationabiliter inuitus patitur. Quo modo dixit Bannes, si filius furetur à patre prædiuite, quinquaginta aureos (rectius Lessius cap. 12. dub. 3. duos, inquit, vel tres aureos) non (statim) erit peccatum mortale: & tamen si feruus furetur ab eodem vnus ducatum, erit peccatum mortale.

Similiter est aliud exemplum, inquit, si aliquis officialis regis, cui committitur dispensatio multorum millium ducatorum, accipiat sibi centum, vel ducentos, non est peccatum mortale &c. Sed vt doctrinam generalem in se probo, ita in exemplis tantam laxitatem improbo; & iuxta consuetam in Germania praxin, intolerabilem existimo. Iudicium ergo hac de re erit penes prudentem.

Tertio considerari etiam ex hac parte debet, modus accipiendi; vt si à diuersis, aut longo post intervallo, res parue auferantur, iuxta dicta supra de restitutione q. 6. dub. 9.

Quarto addi solet, in materia considerandum, sintne res tales, quæ paruo labore crescunt, aut magno periculo sunt expositæ; quia vt rectè dixit Bannes, in his non erit peccatum mortale, accipere in tanta quantitate, quanta erat sufficiens constituere peccatum mortale in alia materia; vel in rebus, quæ non essent tanto periculo expositæ; vt v. g. non erit peccatum mortale accipere castancas ex sylua in tanta quantitate, quæ æstimaretur vno ducato in foro.

Sed hæc consideratio propriè nec ad rationem voluntarij pertinet; nec ad rationem ipsius quantitatis notabilis; quasi ob eam causam, res æquiualens notabili illi summæ, quæ ad mortale furtum alioquin sufficiat, iam non sit notabilis quantitas; sed solum quatenus ipsum intrinsecum rei valorem diminuit, qui ex alijs etiam capitibus diminui potest, vt de contractibus dictum. Vnde si res tales in eo statu, in quo auferuntur, etiam periculo, & omnibus circumstantijs spectatis, tanti valeant, quantum est pretium notabile, ad furtum mortale sufficiens, certe per se peccatum mortale erit talia auferre.

Sicut etiam ob opulentiam, aut coniunctionem personarum, ex dictis non aliter maior quantitas furti mortalis constituenda est; nisi quatenus minor quantitas non censetur verè ab inuitis quoad substantiam rei acceptæ, adeoque per furtum propriè accipi. Quod si propriè loquendum sit, tum eadem quantitas, quæ in alijs ad mortale sufficit, etiam in his sufficere dicenda erit; si modo vere per furtum ab his, etiam quoad substantiam inuitis, auferatur.

Dices; si ab obolo ad ducatum progrediendo, est certa quædam quantitas, quæ faciat peccatum mortale, & quæ minor non est peccatum mortale; sicut reuera esse debet: Ergo omne furtum ex sua natura erit, aut mortale, aut veniale; quia incredibile est, vnus oboli adiectione, materiam peccati adeo posse immutari, vt quod natura sua erat antea veniale, postea fiat mortale.

Respondetur negando consequentiam: quia ipsa natura rei hoc exigit, vt prudentis, ipsiusque in primis Dei secreta æstimatione, tandem eo modo procedendi, perueniatur ad notabilem quantitatem; adeoque vt adiectione etiam vnus oboli fiat mortale, quod antea natura sua erat veniale. Quod incredibile non erit ei, qui considerauerit, etiam in naturalibus vnus sæpe minimæ qualitatis seu gradus adiectione omnè naturam mutari. Ita enim adiectione vltimi gradus, ad præsuppositam dispositionem, completur dispositio, & noua

forma introducitur: sic vltima gutta nauem ingressa, eam tandem, in virtute etiam precedentium, demergit; sic vltimus ictus, etsi per se leuis, hominem tandem occidere potest, minimè morturam vi sola precedentium, vt etiam diximus tom. 2. disp. 4. q. 5. dub. 1. n. 36.

123 Quæritur III. Quid sit dominò rationabiliter inuito accipere. Respondetur, ad hoc tria generatim requiri. 1. vt dominus sit inuitus non solum quoad modum, sed etiam quoad ipsam substantiam acceptionis; nolens hic & nunc, hanc rem ab altero velut propriam possideri. 2. vt omnibus spectatis, ius habeat ad eiusmodi rem, etiam hic & nunc retinendam. 3. vt verè auferatur res aliena, cum damno videlicet domini, & serio.

124 Quo fit, vt acceptio rei alienæ ob varias causas possit ab iniustitia excusari. I. Si ioco fiat, absq; damno alterius; licet accipiens peccet contra charitatem, si sciat, alterum ob rem absconditam blasphematurum. II. Si fiat in pœnam, per publicam auctoritatem, secundum ordinem iuris; quo modo Israelitæ licitè spoliarunt Ægyptum. III. Si fiat, ad auerendum nocimentum aliquod à domino, vel altero, cui magis consulendum; modo res postea eidem restituatur; nisi fortè licitè, absq; omni vtilitate auferentis, fuerit destructa. Sic licet auferre gladium furioso; sic prodigo viro, potest vxor pecunias clam accipere, easque in vsum rei domesticæ conuertere; sic vinum abscondere licet ebriosis; chartas, aleas, impijs lusoribus.

Et addit Toletus lib. 5. cap. 15. posse etiam vinum effundi, chartas dirumpi; quod consequenter multo magis asserere licet de libris hæreticis, qui licitè à domino retineri nullo modo possunt; aut si retiner, suo damno retinet, saltem si Dominus etiam rogatus non videtur spontè depositurus, & in vsum licitum conuersurus. Consentire videtur Sa. V. *Furtum*; vbi absolutè docet, eum qui accipiendo nullum damnum dedit, quia Dominus re illa non utebatur, non teneri restituere, si nulli vsui est futura.

125 Sed in particulari circumstantiæ considerandæ erunt; & habenda ratio scandalì, & offensionis; quando præsertim agitur de re magni pretij; est enim quoddam genus pœnæ & violentiæ, inuito rem suam, ad quam nullum ius habes, accipere: quod proinde per se non videtur licitum nisi auctoritatem publicam habenti: Nec quoduis damnum, ex possessione consequens, facit ius alteri, vt eiusmodi res auferatur possessori, vt dictum de causis à restitutione excusantibus quæst. 6. dub. 15.

126 IV. Si fiat ob necessitatem extremam, suam, vel aliorum euitandam, qui versantur in probabili vitæ periculo; tum enim cum omnia fiant communia, licitè accipitur quod necessarium est, vt docet Sanctus Thomas hic quæstione 66. art. 7. Secus si non sit extrema, sed solum grauis necessitas, vt ex veriori sententia S. Thomæ docent Caietanus, Aragonius ibidem, Valentia quæst. 10. pun. 5. licet aliter sentiat Petrus Nauarrus lib. 3. cap. 1. n. 375. Sa. V. *Furtum*, Lessius cap. 13. dub. 12. post Angelum V. *Furtum*, § 37. Syluestrum

quæst. 5. Nauarrum cap. 17. n. 5. Medinam Cod. de Eleemofyna q. 7. de quo etiam supra q. 6. dub. 15. de causis à restitutione excusantibus itemque dub. 14. num. 407.

V. Si quis faciat sibi ipsi compensationem rei debita, seruatis debitis conditionibus, de quibus dictum ibidem cit. dub. 14.

VI. Si damnum patiens, non sit inuitus, quoad ipsam ablatam rei substantiam, sed tantum quoad modum accipiendi; quo modo Sa. V. *Furtum*, dicit, non esse mortale clam ab eo accipere, qui daret, si peteretur, etiam si clam accipi nolit; nec oportere etiam hoc casu restituere acceptum.

Sed hoc vniuersim non placet, quia fieri interim potest, vt dum non rogatur, Dominus planè sit, & maneat rationabiliter inuitus, etiam quoad ipsam ablatam rei substantiam: & conditio in re non posita, non mutat statum rei, in quo seclusa conditione, reperitur. Facilius id concesserim de filijs respectu Parentum, vt notat etiam Lessius cap. 12. dub. 13. & mox pluribus dicitur.

128 Quæritur IV. Quid sentiendum de furtis, filiorum, Coniugum, Religiosorum. De hac re statui-mus sequentia pronuntiata. I. Inuito rationabiliter (quoad ipsam rei substantiam) marito, aut Patre, rem notabilem accipere, mortale furtum est, & restituendum iuxta dicta. Ita communis. Colligitur ex Proverb. 28. v. 24. *Qui subtrahit aliquid à patre suo, & à matre, & dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidæ est.* Accipere autem ab eis rem paruum, furtum non censetur; nec etiam rem magnam, ad dandam eleemofynam in casibus licitis. &c.

129 II. Ad discernendum, quænam in his personis sit notabilis quantitas, quæ ab inuitis accipiat, considerandæ sunt personæ circumstantiæ; mutui videlicet amoris, diuitiarum; imò etiam ætatis & status, seu conditionis; quia non eadem quantitas, quæ est notabilis respectu filij & vxoris; nec in omni ætate & conditione eadem est parentum liberalitas erga filios, aut indulgentia. De qua re quæ-sito secundo.

130 III. Vir, si dotem vxoris (cuius dominium directum non habet, sed solum vtile) aut donata propter nuptias distrahat, tenetur ad restitutionem, secundum omnes; idque similiter, si bona sibi cum vxore communia dissipet, vt docet Petrus Nauarrus lib. 3. cap. 1. num. 155. contra Nauarrum. Ex-cipiuntur tamen ab eodem post Syluest. perdita per ludum, aut alium contractu onerosum; in quo non minus lucrari, quam perdere potuisset, nisi, vt limitat Lessius, in casu, quo vir ludendo communiter perdere solitus, ab vxore fuisset inhibitus.

131 IV. De Religiosis ita tradit Rebellus lib. 3. de iustitia quæst. 15. num. 2. Quoad religiosos, inquit, similiter non erunt credendi Prælati, ac Religio ipsa magis inuiti, circæres clam acceptas à subditis, quæ Parentes carnales quoad filios suos; cum non minus subditos diligere debeant; sed magis, præsertim ad præcauenda peccata; nec minus liberales esse debeant, quoad Christi Domini patrimonium, quod gratis acceperunt. Hinc fit, vt non debeant censeri inuiti quoad rem acceptam eiusdem quantitatis, in qua carnalis pater honesta conditione, inuitus non censetur; quamuis eo grauius sint censendi.

inuiti quoad modum, quo magis, ex peculiari vita instituto, quisque subditus ad eiusmodi furta cauenda tenetur; grauiusq; proinde venialiter peccet, contra perfectionem voti Pauperatis. Quod si furtum non per minima, sed simul factum, tres vel quatuor argenteos regales excedat, à peccato mortali sacrilegij contra votum Pauperatis excusari non debet. Ita Rebellus. Plura supra de Eleemosyna, & inferius disp. 6. q. dub. 4. de paupertate religiosa.

DVBIVM VII.

De Contumelia, Detractione, Derisione, Maledictione, qua verbo consummantur, & potissimum honorem ac famam laudant.

S. Thom. 2. 2. q. 72. 73. 74. 75. 76.

132 **Q**uæritur I. Quid, & quale peccatum sit Contumelia. Respondeo I. ex S. Thoma q. 72. a. 1. contumeliam esse vitium Iustitiæ oppositum, quo iniuste læditur honor proximi; seu verbis, vt conuitiando, calumniando, seu factis, tanquam signis, vt probrose pereutiendo; seu etiam per negationem honoris debiti, eo nimirum loco & tempore, quo ea ipsa interpretatiuus quidam contemptus alterius censetur.

133 Respondeo II. Contumeliam, conuitium, & improprium distingui quidem, stricte loquendo, inter se; nempe quod per contumeliam defectus culpæ; per conuitium quodlibet animæ, seu corporis vitium, vt cæcitas, &c. per improprium, defectus minorationis, siue indigentia alteri contemptim representatur, vt docet S. Thomas q. 72. a. 1. ad 3. Attamen nihilominus generatim loquendo, omnia ista, comprehendit sub nomine contumeliæ: & vero omnes contumelias per se esse eiusdem speciei, ob eandem rationem formalem iniuriæ, quam inferunt.

134 Respondeo III. Peccatum hoc quidem ex suo genere esse mortale; & grauius infamia; excusari tamen à mortali, vel ob ineliberationem, vel ob leuitatem materiæ. Vnde contumelia licet per se grauis, inter pueros tamen, feminas & viles personas, non est semper peccatum mortale, vt conuenienter S. Thoma, quæst. 72. artic. 2. notat, Sa. V. *Iniuria*.

Imo si quis alteri dicat verba contumeliosa, non vt honorem lædat; sed propter correctionem (quod tamen nec facile, nec incaute, nec ab omnibus fieri debet) aut iocum, aut aliquid simile, aut nullum, aut veniale tantum est peccatum; modo caueatur scandalum, & re ipsa conuitium præter modum non sit grauius læsuum, vt docet ibidem S. Thomas.

135 **Q**uæritur II. Quid & quale peccatum sit Detractio. Respondetur sequentibus pronuntiatis.

I. Detractio ex suo genere est peccatum mortale, contra iustitiam, grauius quidem furto, sed leuius homicidio, adulterio, & contumelia. Ita

S. Thomas quæst. 73. art. 1. 2. & 3. ex communi. Probatir. Quia Detractio nil aliud est, quam denigratio famæ alienæ per verba, ex communi S. Thomæ a. 1. Seu iniuriosa læsio famæ alienæ, quæ bonis fortunæ antepositur. Ea vero, non accidit, si crimen, quod narras, iam ante notum sit audientibus, modo asseuerantius non affirmes.

Dicitur autem fama, *illæse dignitatis status, vita & moribus comprobatus*, ex l. in legem ff. de varijs & extraordinarijs conditionibus: siue quod idem est, *Bona opinio & sermocinatio plurimum, de virtute & dignitate alicuius*. Et Glossa in Proverb. 4. ait, hoc specialiter vitio totum humanum genus periclitari.

Quod si, vt nonnunquam fieri posse inferius patebit, illicite quidem, & contra charitatem, sed non contra iustitiam lædatur fama proximi, non erit detractio stricte, sed paulo latiori significatu, prout omnem irrationabilem alienæ famæ læsionem comprehendit.

136 II. A peccato tamen mortali excusatur detractio, tum ob paruitatem materiæ, si fama parum lædatur; vel ob imperfectionem actus, ex ineliberatione scilicet & ignorantia seu inaduerentia, probabili facti, quod res esset occulta, siue, quod incogitanti ater sermo excidat. Quo etiam reducenda est excusatio petita à leuitate animi, seu loquacitate, ex S. Thoma hic q. 73. a. 3. Ea enim per se à mortali non excusat, sed solum ratione ineliberationis, vt recte Valentia quæst. 17. pun. 2.

137 III. Materia non leuis, sed grauis, est omnis & solus defectus, respectu ipsius personæ læsæ grauius probrosus, adeoque non solum omne peccatum mortale; nisi eiusmodi sit, quod nec ipse sibi, nec eidem alij, pro personæ conditione, magnopere probrosum ducant, vt seculari homini & leui, esse potatorem, lusorem &c. militi duello conflixisse; sed etiam quandoque veniale, vt in viro graui censi mendacem, quicquid absolute de veniali negent Nauarrus cap. 17. n. 24. & Syluester V. *Detractio* q. 1. post Antoninum part. 2. tit. 8. cap. 4. Aliquando etiam solus quidam defectus naturalis, vt est occultus defectus Natalium, saltem in personâ honoratâ, ex communi, apud Petrum Nauarrum lib. 2. cap. 4. à num. 36. Lessium lib. 2. cap. 11. dub. 3. Aragonium hic quæst. 73. artic. 2. dub. 4.

138 IV. Ob leuitatem vero materiæ à mortali non excusatur, nec I. qui occultum & infame crimen personæ notæ, vni vel duobus etiam fidissimis, qui nullo modo obfuturi pudentur, etiam sub secreto temere narrat; quia si iudicium temerarium vnus de altero grauius lædit existimationem, cur non etiam vnus apud vnum detractio famam? vt recte Sotus lib. 5. quæst. 10. art. 2. Nauarrus cap. 18. n. 19. Valentia quæst. 17. pun. 2. Aragonius & Bannes q. 73. art. 2. licet contrarium non omnino improbabiliter sentiant Caietanus ibidem, Petrus Nauarrus num. 335. & ex parte Lessius dub. 11. Nempe si vir ille, cui reuelatur crimen, talis non sit vt persona reuelata multum ab eo pendeat, & cum eo assidue consuefcere soleat.

139 Nec excusatur II. q. auditum crimen simpliciter absque noua asseueratione, vel confirmatione.